

VLADIMIR MARAMUREȘENI

REVISTĂ DE CULTURĂ

CUPRINSUL:

EUGEN RELGIS:	CÂNTECUL SALAHORULUI
FRANCISCA PAUL:	LACRIMA CRONICARULUI
I. DONGOROZI:	INSCRIȚII . . .
C. IONESCU—OLT:	POEZIA POPULARĂ MARAMUREȘANĂ
IACOB TRUDĂ:	COLINDE TRISTE
ION MEHEDINȚEANU:	MEȘTERUL
MIHAIL STRAJE:	POVESTE
T. ULMU:	SUFLETUL ROMÂNESC LA HOTARE
G. M. ZAMFIRESCU:	DIN „FLAMURA ALBĂ“

CĂRȚI:

Ion Dongorozi: Cum s'o despărțit Tanti Veronica; — *Ion Slavici*: Nuvele; — *Niculescu—Varone*: Note despre Artă; — *Serafim Ionescu*: Teatru Școlar; — *A. Nour*: La moartea unui zeu; — *C. Șoltuz*: Jocuri Școlare; — *V. Alexandri*: Trei conv. cu Napoleon III; — *T. T. Socolescu*: Prin Ardeal.

REVISTE:

Năzuința; Omul-Liber; Gândirea; Gh. Lazăr; România Viitoare; Albina; Lamura; Foaia Tinerimii.

Note de Artă. — Cărți apărute.

IANUARIE 1924.
ANUL I. No. 3.

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
SATU-MARE, T. VLADIMIRESCU 22.

PREȚUL
UNUI EXEMPLAR:
6 LEI

ICOANE MARAMURESENE

REDACȚIA ȘI ADM. SATU-MARE STR. T. VLADIMIRESCU 22

ABONAMENTE:

Pe un an	— — — — —	80 Lei
Pe un an, autorități	— — — — —	150 Lei
Pe un an, săteni	— — — — —	50 Lei

Anunțuri și reclame după invoială. — Căutăm corespondenți harnici în toate orașele și satele din Sătmar și Maramureș.

Sărbători fericite!

Fabrica de fitile pt. lămpi și panglici

Societate pe acțiuni SATU-MARE Parcul Someșului No. 1

recomandă pentru sezon calități superioare

Confecțiuni speciale de fitile pentru lămpi

late și rotunde.

Se lucrează: fașe, panglici de mătăasă, șireturi, galoane.

ICOANE MARAMURESENE

APARE LUNAR **REVISTĂ DE CULTURĂ** APARE LUNAR

Redactor: **GEORGE MIHAIL-ZAMFIRESCU** * Redacția și Administrația: **STR. T. Vladimirescu 22**

Lacrima Tronicarului.

Maramureș, țară mândră și bogată ca'n povești,
Câte lacrimi poartă Iza în adâncul apei sale!
Câte candelă mor în cripta inimelor românești —
Maramureș, colț de țară pustiit de jale...

Colbul drumului ce duce din Săcele spre hotare,
Frământat a fost cu sânge picurat din răni în floare.
Ieri sau azi — acelaș fulger se înfige'n larg de zare —
Maramureș, colț de țară, văduvit de soare...

Lanțul pajurei streine, ori cătușa țării tale
De-opotrivă îți rănește mâna albă ca de var...
Maramureș, colț de țară pustiit de jale —
Sorocit să n'ai — nici astăzi! — sărbătoare'n calendar!

Munți cu frunțile în nouri și comori ascunse'n pântec,
Codrii seculari — sunt pradă „domnilor“ în negru port.
Lacrămile doinei tale a țesut cernitul cântec
Ce te plânge — Maramureș — ca pe-un mort...

Câte lacrimi poartă Iza în adâncul apei sale —
Maramureș — colț de țară, pustiit de jale...

Sighet, 1923.

FRANCISCA PAUL.

COLINDE TRISTE.

(Din însemnările unui copil necăjit.)

Nu'mi mai aduc aminte anul. Ba da! Seara, era cerul de pară spre soare-răsare; ziua, se scurgeau pe șosea convoiuri triste: țărani legați în fiare și soldați cu mantale noi și obida în priviri. Tata spunea: răscoală, vai de noi! — mama aprindea candela la icoană, în fiecare seară și tremura ca varga, se făcea albă ca varul, de câte ori intra om strein în curte.

„La noi, acasă“ era o odăiță strămtă, cu pământ galben pe jos și pereții căptușiți de șoareci. Noaptea, lipeam urechea de zidul umed și i auziam fugărindu-se prin văgăunile lor, chițâind ca purceii ori rozând șipcile, bătute în cruce, ca să prindă (după cum spunea tata) glodurile de cărămidă a le pereților. În fața porții, peste drum, era pompa de apă iar în spatele curții, dincolo de gard, liniile ferate.

Spre seară, auziam fluieratul strident al locomotivei și alergam la fereastră. Știam: trenul trece podul gărliei. La bariera regiei, se strângeau căruțele grămadă. Se cutremura casa cu noi, închideam ochii; inima mică, sufletul pe buze. Trenul trecea la doi pași de fereastră, ca o vijelie.

Intr'o seară de iarnă, am auzit pe mama, țipând: aoliu! — și a intrat în casă, tremurând, galbenă. Trecuse trenul. Am alergat afară. Ningea, par'că. Forfoteau vecinii prin curte, zăpăciți, se strigau pe nume.

— „Săracu'!

— „Vai de ei!

Oameni mulți, cu felinare în mână, umbiau pe linie, încovoiați. Căutau pe jos, sburau cu privirea de colo până colo, ridicau lumina deasupra capului ori o lipeau pe zăpada sclipitoare. În urma lor, un băetan, cu un sac sub braț. Strângea ceva de pe jos, de prin șanțuri: un picior retezat de la genunchi, — un cap: gura strâmbă, ochii mari, însângerați, ca două mărgele de foc. Nu înțelegeam nimic...

M'a prins frica. Tremuram. Vream să mă întorc acasă; numai vedeam, se învârtea pământul cu mine...

*

A doua zi, mama a îmbrăcat rochie neagră — imprumutată de la nevasta unui om cumsecade — și a plecat, nu știu unde. Eu am rămas într'o casă streină. Un moșneag (mama îi zicea: conășule!) mă prinsese pe genunchi și-i jucau lacrămile în ochi: sărac de lume și de tine! Cu mine vorbea așa. Altcineva (n'am îndrăsnit să ridic ochii din pământ, să văd cine-i) rar, cu glasul înecat de obidă:

— „Lumea noastră, viața — Nene Grigore — ca fulgul la vânt. Bietu' Marin! Ce om harnic și de treabă, ce moarte infriçoșetoare...

Așa-i zicea tatii și mama: Marin. Unde-i tata? Toată noaptea nu venise. Mama plângea, își frângea mâinile și umbla zăpăcită prin casă, gemând: ce să mă fac, ce să mă faac! Eu imi lipisem urechea de zid și ascultam cum chițâiau șoarecii prin văgăunile lor, în pereții șubrezi. Cum mi le-aduceam aminte! Pe urmă, închideam ochii și vedeam capul găsit între liniile trenului: gura strâmbă și ochii sângerați...

— „Tata, unde-i tata, Nene Grigore?

Bătrânul n'a răspuns. Mâna lui (mă cuprindea cu ea peste mijloc) s'a făcut albă ca ceara. Am simțit înângăerea unei lacrimi, pe frunte iar glasul înecat de obidă rosti rar:

— „Săracii de ei. Iarnă, nici un ban în casă..

*

Când s'a întors mama, eram în salon. Două candelambre mari, cu lumânări albe, ardeau în mijloc, pe o masă rotundă. Nenea Grigore se îngropase într'un scaun de catifea albastră, cu tâmplele prinse în palme. O femeie, tânără — frumoasă ca sfânta din icoana la care mă învăța tata să mă închin, în fiecare seară — sbura ușor cu degetele pe clapele unui pian.

Eu închisesem ochii, încremenit în ușe. Un cântec de moarte. Intr'o casă mare și frumoasă, un cântec de moarte...

Odată cu intrarea mamei, un val de gheață m'a cuprins din creștet în tălpi.

*

Spre miezul nopții, frământat de gânduri. Auziam colindătorii, pe la casele vecine:

„Această noapte e pentru noi,

„Cea mai frumoasă din sărbători!

Imi tresărea inima, săream în picioare.

„Patru păstori se 'ntâlniră,

„Floarea soarelui, raza soarelui...

Târziu, glasul lor de argint se pierdea în noapte și rău imi părea că în loc să plec și eu cu ei, să colind, să strâng nuci poleite și covrigi cu susan, trebuia „să adorm de vreme, să mă pot scula mâine în zori, să mă duc cu mama la Morga, să văd pentru ultima oară chipul tatei“. Și nu înțelegeam ce voise Nenea Grigore să spună cu înlăcrimatul lui: pentru ultima oară.

Am adormit cu urechea lipită de zid, mirat că în casele bogate nu auzi șoarecii, chițâind ca purceii, fugărindu-se prin văgăunile lor ori rozând șipcile de brad, bătute în cruce...

Iacob Trudă.

Cântecul Salahorului.

*Eu sânt cel mai umil din toți
Acei supuși fatalității
Și care simt că viețuirea
Pe-acest pământ, e pătimirea;
E viața 'n locul celor morți,
E birul, crâncen poruncit
De clipa ce svâcnește'n noi
Și-apoi se pierde'n infinit.*

*Eu sânt cel mai sărac din toți
Acei născuți pe lutul gol,
O, trupul meu e mai călăt
Decât mașina — ce zorit
Iși cântă ura'n ritm de roți...
Și știu că port comori pe mine,
Dar nu râvnesc — și nu mă 'ntreb
De unde vin și pentru cine.*

*Eu sânt cel mai flămând din toți
Acei ce s frați cu suferința;
Puterea mea o storc din mine
Și îndârjirea drept mă ține: —
E o voință de iloți
Ce-i moștenită — și păstrată
Ca și tăria de diamant
In sgura neagră, necurată.*

*Eu sânt cel mai tăcut din toți
Acei deprinși ca să asculte
Poruncile neschimbătoare
Și tainele izbăvitoare.*

*O, suflete, tu mă suporți
Și nu îmi ceri ca să lovesc
Pe cel ce mă împovărează —
Căci nu mai știu cum să urăsc...*

*Și sânt atât de resemnat,
Cum poate e și veșnicia
Sub cerul ei fără sfârșit,
Cu lumi ce nasc neconținut...
Și port pe trupu'mi încordat
Atât de multe lucruri giele,
Că'mi pare că nu sânt întreg,
In nopți când m'odihnesc sub stele.*

*O, munca mea de salahor,
Eu o iubesc cu omenia
Ce-a mai rămas în pieptul meu!
Și voi căra mereu, mereu...
— Și nici atunci când o să mor
Nu mă voi crede desrobite:
Eu știu că viața mea ramâne
In mii de lucruri ce-au sorbit
Puterea mea — și în copiii
Pe care eu i-am zămisliți
In suferințe și nevoi...
Și știu că altă greutate —
Când m'oi întoarce în pământ —
Va apăsa din nou apoi,
Dar cu mai multă bunătate...*

EUGEN RELGIS.

CLIȘEE LITERARE.

Meșterul ...

Hămesit de foame ca un câine, purtând în spate tolba cu fiare vechi și pile ruginite, colindă de dimineața până seara străzile târgului, strigând cu glasul stăpânit de desnădejde: meșter lăcătuș! ... meșter lăcătuș! ...

Se oprește pe la porțile oamenilor, intră prin ganguri, se uită pe la ferestre, își umflă mai cu putere plămâni și strigă din nou: meșter lăcătuș! ... Dar nimeni nu-l chiamă, nimeni nu are nevoie de el. Câte un câine speriat de glasul strident, se repede și-l gonește mai departe de casa stăpânului.

Zăpușeala zilei, tolba și foamea se lasă astăzi pe el mai greoaie ca altădată. De dimineață până la amiază, nu l-a chemat nimeni să dreagă vre'un lăcătuș, să facă vre'o cheie sau vre'un bleau. Târâtor, pășește pe caldarâmul încins de dogoreala soarelui și cu sila, își mută tolba de pe un umăr pe altul. Ca un automat din carne și oase, se mișcă anevoios și pare că trage după el un car mare, încărcat cu suferințe și nevoi. Proștit, se oprește în fața unei cârciumi și rezemându-se de un felinar, își pironeste privirile la cei ce se ospătează înăuntru. I-se pare că fiecare bucătărie înghițită de meseni îi pune câte un nod în gâtulej lui uscat.

Înmărmurise privind la cei ce mâncau, când băiatul de prăvălie svârli din lăuntru o cofă cu apă pe trotuar ... și pe meșter, făcându-l learcă.

Tăcut, își văzu de drum. Limba i-se încheștase de foame și de oboseală. Buimac, privirile îi arătau cum strada încovoae și se urcă sus în vârful vieții, unde avea să se odihnească el mulțumit. Amăreala sufletului îl otrăvea lent, și tot mai de prisos îi păreau zilele de osândă ale vieții sale.

Dintr'o curte, cineva îl strigă să-i dea de lucru. A tresărit, își îndreaptă voios pașii și într'o clipă atelierul său compus din câteva pile, un ciocan și fiare vechi, fu instalat sub fereastra bucătăriei. Cu gândul la singurii gologani ce-i vor astâmpăra foamea, se așază cu nădejde la lucru. Uitase totul.

Zorind cu munca, dogoreala soarelui îi storcea de pe fața tucurie broboane mari de nădușeală, ce-i cădeau pe ciocan, pe fiare și pe zdrențele lui murdare.

La patru pași în fața bucătăriei, stăpânii casei, la o masă frumos gătită, se ospătau voioși și nepăsători. Vorbele și râsetele lor curgeau ca o cascadă a mulțumirii sufletești, iar gândurile li-se perindau prin labirintul plăcerilor de tot soiul. Mirosul gădilitor al bucatelor străbătea curtea, iar lăcomia stăpânia și mai mult pe meseni.

Sub fereastra bucătăriei, meșterul ce mântuise de mult lucrul, râdea automat și se înveselea de bucuria stăpânilor, așteptând cei câți-va gologani cu care să se ospăteze și el.

Ioan Mehedințeanu.

Poveste.

Celor cu suflet.

... Și într'o zi, Omul ce viețuia singur s'a dus în lume ...

Își amintea că mai văzuse această lume, cândva, îi vedea de acolo, dela el, Sufletul și începutu s'o iubească. Cele petrecute îl smulgea pământului tăcerii și Omul pururi tăcut, și-a adus aminte că poate vorbi.

... În cetate, poporul îl privea cu ochi străini. Iar Omul cel singur și pururi tăcut, a deschis gura:

— „Fraților, vin să vă propovăduesc sufletul“ ...

Dar, Omul tăcut și singur s'a temut de glasul pe care nu-l cunoștea.

Cetatea râdea ...

El auzea și uitase vorba „nebu“.

Și Omul cel singur, Omul ce viețuise singur, a plâns când glasul nu-i putea tălmăci Sufletul isvorât pe limba odihnită de tăcere.

Târziu, când cetatea îl rătăcise pe ulițele ei largi și lungi, necunoscute Omului cel singur, a văzut, visând, împărăția unde stăpânea ascultat și ... a pornit.

La jumătate de cale, a căzut cu fruntea pe treptele unui templu în care nu mai slujea nimeni și și-a adus aminte de Moarte.

Avea prea mult Suflet ...

Intr'un târziu, cetatea dorită de el l-a svârlit într'o groapă proaspăt deschisă.

Omul ce viețuise singur și tăcut, adormise ... Cetatea nu văzuse zâmbetul somnului înflorit pe buzele de var ...

Ce-i pasă lumii!

Se povestea: era odată un nebun ...

Cetatea își ducea — așa cum pricepea — Viața. Era lumină multă și bucurie pentru toți. Sufletul cetății nimeni nu-l văzuse și nimeni nu-i căuta urma ...

Puțini moșnegi — cute de gânduri pe frunte — încetaseră să vorbească, tăceau. Cetatea avea multă lumină și multă bucurie.

... Pe cer, se ridicau norii, asemeni unor flamuri de doliu. Cetatea amuțea, bucuria era rară.

Moșnegii vorbiră și Omul ce viețuise singur și tăcut, avu un monument — acolo unde dormea ...

Mihail Straje.

Poezia populară maramureșană.

Strigături la joc.

Motto: Cine gluma n'o'njălege
De la danț ducă la lege.

1. D'ăia n'am azi chef la joc
Că n'am bani să'mi iau cofoc.

*

2. Eu la joc, mândra la joc
Acasă cin'o fă* foc?

*

3. Mândră-i lelea rumenită
Ca și scroața pârjolită.
Mândră-i lelea'n sărbători
Dacă'și pune-un car cu flori
Dar când țipă** florile —
Hădă-i, ba'o soarele!

*

4. Morții măsii mândrii mele
Că i-am dat două inele
Și s-o măritat cu ele —
Și 'ncă două i-ași mai da
Dacă s'ar desmărita.

*

5. Mă lăcomii la o sută
Și mi luai pe cap o mută.
Pusei suta 'n fundu lăzii
Și pe muta 'n fundu căsii —
Da mi-o ros șoarecii suta
Și-am rămas de răs cu muta.

*

6. Lăcomit-am la doi boi,
Și-am adus hăda la noi;
Lăcomit-am la ogoare,
Și-am luat spaimă la cioare.
Boii i-am mânat la munte
Și-o vin't cu coarnele frânte —
Holda mi-o bătut-o ghiața,
Hăda imi mănâncă viața.

*

7. Frunză verde nucă sacă
Dragă mi-i fata săracă —

* face

** aruncă

Că cu mâna ei se'mbracă.
Dar fata bogatului
Dă-o'n mama dracului!

*

8. Dragu'mi-i calu cu frâu,
Lelea goală până 'n brâu.

*

9. Uiuu, pe dealul gol,
Că mireasa n'are țof.
Da' i-a face mirele
Dac'o tunde cânele.
L-a tunde pe cel vârgat
Și i-a face țof pe pat —
Si l-a tunde pe sub coadă
De i-a face țof pe ladă...

*

10. Hires sînt și mândru'mi șede
Numa cin' mi-i drag nu vede!

*

11. Eu cu mândra ne-am ascuns
Dup' o holdă de grâu tuns —
Cine ne-o văzut, ne-o spus...

*

12. La casa cu șapte fete
Jese mâșu prin perete;
Tată — său piere de sete.
Unde-i locu focului
Și culcușu porcului.

*

13. Am drăgușă
Cam negrușă —
Și-am nădejde c'a albi
Odată cu bivoli.

*

14. Pagubă că eu nu știu
Unde paște cucu grâu
Și pupăza cânepa.

Mândra n'are ce lucra
Sâmbăta, Dumineca.

*

15. Eu o joc să fii jucată
Să mă pomine odată
Și de mamă și de tată...

*

16. Săracii cioarecii mei
C'o îmblat și tata'n ei;
Dacă m'o făcut pe mine,
I-o cârpit și i-o pus bine
Și-acum iacă sunt pe mine.

*

17. Mărita-m' ași, mărita,
Pită nu știu frământa;
Pe lopată n'o știu pune
Până nu o leg cu fune**

*

18. Hăi feliță de pe coastă
Părul lung și mintea proastă
De fi-ar fi mintea ca părul
N-ai iubi pe tot mișăful.

*

19. Săraca cureaua mea
Trei cușite stau în ea:
Unu sdeară,** unu plânge
Unu zice c'a bea sânge.

*

20. Cămășuica mea-i de zele
Și-oi sbura cu tine'n stele.

*

21. Și-a mea frate-i de fuior
Și-oi sbura cu tine'n nor

Culese de C. IONESCU-OLT.

** funie.

*** sbiară, strigă.

Flamura Albă.

ZDRENȚELE . . .

Dintre sute de catarge
Care lasă malurile —
Câte, oare, nu le-or sparge
Vânturile, valurile!

M. Eminescu.

I.

Iți moare un frate și te doare că'l pierzi!
Plângi și porți doliu . . . Te streкори tăcut de-
alungul zidurilor și lumea privește cu milă în
urma ta: săracu'! De la o vreme, vin prietenii
să'ți spulbere gândurile. Te prinzi cu ei în vorbă,
îți înflorește zâmbetul pe buze și uiți pe cel
înmormântat . . .

A trecut vreme de-atunci, am plâns și'n urmă,
au venit prietenii să mă desmierde: — „Iasă,
bine că ai scăpat tu teafăr!“ Mă pierd în lumea
lor, mă las furat de valuri — vreau să fiu vesel!
Bucuria îmi sângeră sufletul, stropul de licoare
adormitoare e fiere. Fug de lume, rătăcesc pe
drumuri ca o nălucă și iar mi-aduc aminte:
. . . . era o dimineață mohorâtă și nimeni pe
uliți.

Spre Dudești, sau — poate, mai departe, în
valea Neajlovului, gurile de tun semănau sămânța
morții în rândurile celor osândiți fără vină. Cio-
rile croncăneau flămânde, se prindeau în stol ori
se risipeau printre ramurile castanilor, ca o ploae
de petale negre. Așteptam sgiubuliți pe lângă
ziduri, răsuceam țigare după țigare ori rămâneam
cu privirea topită în negura gândurilor.

— „Aproape, tot mai aproape . . .

— „Tunurile, dezastrul!

— „Vai de cei ce rămân în urmă!

— „Vai nouă . . .

Târziu, a sosit cineva să ne aducă vestea
bună. Plutonierul Drăgușin plecase de aseară cu
un tren sanitar. Noi 'l-așteptam cu lacrimile în
pleoape și el plecase . . .

Fugise!

Poarte-i cerul de știre că va fi având nevastă
și copii. Lasă, plecăm noi și singuri! Un codru
de mămăligă vom găsi să ne mințim foamea
și — de-o vrea sfântul — ajungem cu bine în Mol-
dova, învățăm meșteșugul armelor iar de-acolo:
cine știe . . .

Carne de tun ori prieturi șubrezite de boală!
Tot una e . . .

Prima noapte am petrecut-o făcuți mototol
într'o șură de pae.

În zori, iarăși am pornit și până dincolo de
miezul nopții ne-am tot dus, bătuți de vânt și
ploae. Nimeni nu voia să ne dea adăpost și nici
un codru de mămăligă nu ne svârleau milosti-
vele sătence.

*

. . . În adăpostul unor ruini de cine știe când,
în apropierea Mereștilor și în așteptarea celor
trimiși înainte, să ne găsească adăpost. Frigu-
rile îmi scâldau fruntea în sudoare rece — un
camarad adormise la picioarele mele, cu brațele
cruce în creștetul capului și bărbia în noroi. Îl
învăluisem cu privirea și tremuram. Pe urmă,
mi-am adus aminte de mama și-am căzut în
genunchi . . .

Un convoi de înmormântare — din sat, spre
cimitirul din spatele ruinelor.

Doi moșnegi purtau pe umeri o năsălie. De-
asupra, odihnea un coșciug bătut din scânduri
cioplite în grabă. Printr'o spărtură, flutura în
vânt un colț din rochia adormitei — un petic
de cârpă albă, o flamura de pace. Înainte, un
preot îmbrăcat în strae sărace. În urmă, doi
copii — vineți de frig și arși de pelagră.

Cineva din noi a șoptit, stins: — „Dumne-
zeu s'o ierte!“ — un băetan cu tâmplele ninse
de necazuri își pironise ochii în pământ și plângea:

— „Incremenisem în ușe și tremuram — pen-
trucă era tăcere în casă sau — poate, mai mult
de ciudă. Toți se uitau la mine cu milă și vezi,
privirea lor îmi săgeta inima. Mama căzuse în
genunchi, lângă pat și plângea, săraca. Frate-
meu, scâncea și el ca o pacoste: — tată, tă-
ticle! Bolnavul nu mai avea putere să ridice
pleoapele, părea că doarme . . . Miș mi-a venit
să râd și mi-am pironit privirea în tavan. După
asta, a'nceput să fiarbă sângele în mine și-am
prins să răcnesc la rude.

— „Ce vă uitați așa la mine! Vedeți de
capu' vostru, nu'mi mai plângeți mie de milă!“

Tata a deschis ochii, mari, și s'a uitat la mine, lung; par'că nu mai mă cunoștea.

— „Acum, nu mai sări să mă bați, câine? — și'mi venea să mă reped la el, să'l gâtui.

Era de față Zăgănoaia, tușă-mea-tânără pe vremea când veniseră Muscalii în țară și rămasă de atunci cu avere, nu glumă! Zăgănoiu, care închisese ochii și-o lăsase să facă ce-o vrea, de dragul rublelor... Grîntea, om cinstit în casă pustie și-o altă rubedenie, tot din partea tatei: Cocoana Frosa. Asta avea două perechi de case la Pitești și ținea „pension“ pentru fete frumoase.

Și'n mijlocul lor, eu cu maica...

Par'că tunase și-i adunase, să ne amărăscă nouă viața.

Și-așa cu omul ce murea!

Iși mutase privirea de la mine și părea că nu 'nțelege. Mama îmi făcea semn să tac din gură, că nu e frumos să mă port așa cu un om lunecat pe povârnișul morții. Zăgănoaia se trudea să plângă.

— „Se duce, sărmănelu'... Dă fuga, Raluco și ia o lumânare, că moare ca un câine.

— „Păi, să mă duc, cumnată dragă, dar vezi că n'am para chioară în casă. Numai pe doctorii am dat...

— „Nici eu n'am, Raluco maică, nici eu...

La gâtul ei numai lanțuri de aur și-i străluciau inelele 'n degete. Pentru fratele ei, însă, n'avea să dea cinci parale, să cumpărăm o lumânare! Numai după ce-a văzut că-i albește fruntea, s'a milostivit s'alerge până la băcănie.

Bolnavul s'a făcut ghem și și-a ascuns fața în perne. Pentru că mama stăruia să-i prindă lumânarea în mână, s'a ridicat într'o rână și-a

'nceput să dea de-asvârlita cu ce găsea la 'nde-mână. Toți se pierduseră prin colțuri. Mama se clătina și apăsa podul palmei după ureche. Fusese lovită și gâlgăia sângele.

Eu, am început să plâng.

— „Ți-aduci aminte, omule? Stam în casă, vânat de frig. Tu umblai din cârciumă în cârciumă, mama muncea la Regie. Când venea seara, intrai răbufnind pe ușe și-o luai la bătae, să 'ți dea bani de băut. De îndrăzneam să plâng de mila ei, mă tăvăleai toată casa.

„Sângele se amesteca cu țărâna de pe jos și lacrimile mele cu gemetele mamei!

„Strângeam limba între dinți, ca să nu răcnesc — tu te uitai la noi ca un câine și iar plecai la cârciumă. De când mi-aduc aminte c'am văzut lumina soarelui, așa și numai așa am dus-o! Și-acum tremuri și ți-e frică de moarte...“

Se svârcolea. Sfâșia cearceaful de la plapumă cu ghiarele și răsuflea șuerat, de par'că'l apăsa o piatră de moară pe inimă.

— „Rugați-vă la Dumnezeu să mă fac sănătos și-am să fiu bun cu voi, și drept și...“

A vrut să se ridice într'un genunchi și-a chemat pe Zăgănoiu, să'l sprijine. Până s'alerge moșneagul, s'a prăvălit pe dușumele, cu țeasta prinsă în silă între scaunul patului și scriin. Cocoana Frosa a chiuit odată: — „If-to-do-re, Iftodoreee!“ și-a 'nceput să caute prin casă — să vadă ce rămâne și ce trebuie împărțit „între frați“...

*

Mama se rezemase de zid și nu zicea nimic!

George Mihail-Zamfirescu

Pagini de cronică.

Fulguiri...

Un erou maramureșan și graiul din Țara Oașului.

... O fost un viteaz mare Pinteaa acela. O avut pignită la Conja, ș'o avut 99 de feciori, cu iel o sută o fost. O'mblat Pinteaa viteazul pe țară și pe lume o'mblat cu iei și când o avut Împăratu nevoie mare cu alt împărat, i-o mers Pinteaa în agiutorință cu ai lui 99 de feciori.

Unde s'o dus tăt o'nvins pe toț împărații. Plumbu nu l-o prins pe Pinteaa și pe ai lui.

Apoi s'o dus la pieirea lui și l-o pușcatu'n Baie-Mare. O avut o drăguță și l-o pușcat cu trii cue de potcoavă și trii grăunță din grâu de primăvară.

Da' o fost tare viteaz Pinteaa acela, din Maramurăș vin't!

Culeasă: m. 1.

Inscripții . . .

Turneul echipei Teatrului Național din București, a fost un adevărat triumf. Era și timpul, de altminteri să se pună stavilă trupelor de cabotini, ce cutreeră în lung și în lat provinciile alipite, ca și trupelor de operetă, subvenționate, din plin, să facă propagandă culturală (!) Decând înființează în Ministerul Artelor, actuala Direcțiune Generală a teatrelor, turneul încheiat de curând, e singura manifestare concretă, care merită să fie crestată pe răboj. Pentru cimentarea unirii înfăptuite în 918 vom avea de întreprins de-acii, din vechiul regat, unde poate fi vorba de-o cultură cu un răspicat caracter național, spre nouile provincii, o adevărată ofensivă culturală. În această ofensivă de cultură națională, teatrul își are un rol de seamă, și un rol bine determinat, în acelaș timp. Ca teatrul — e vorba numai de cel subvenționat — să-și împlinească adevărata lui menire, și în acelaș timp să facă față și cerințelor de ordin material, am avea de făcut următoarele propuneri:

În primul rând, să se înființeze un al doilea Teatru Național în Capitală. De s'ar împlini această propunere, s'ar da în sfârșit de lucru celor peste 150 de pensionari, gras retribuți, dintre care cei mai mulți dacă joacă de 2—3 ori în cursul unei stagiuni întregi. Totodată, credem, că s'ar reduce simțitor și tradiționalele deficite budgetare, iar trupele selecționate dela diversele Teatre Naționale, ar da puțința elementelor valoroase din provincie, să se reliefeze. Dată fiind centralizarea artistică, care domnește încă la noi, numai așa s'ar putea pune în adevărata lumină, artiștii meritoși dela Teatrele Naționale din provincie. În al doilea rând să se înmulțească teatrele naționale. Banatul, Ardealul și Bucovina, vor contribui simțitor bănește, la înființarea lor deoarece dincolo, teatrul, teatrul cel adevărat, e demult o reală necesitate. Prea curând, nu s'ar putea însă împlini dezideratul acesta, de oarece pe lângă bani, ar mai trebui și actori, iar conservatoarele existente, din cauza modului lor de funcționare, dau anual, un contingent redus de actori, și în acelaș timp insuficient pregătiți. Directorii teatrelor subvenționate, să numai fie numiți ca până acum, adecă aproape exclusiv, după indicațiile ori sugestiile de politică locală. Să se dividă apoi munca acestor oameni, adecă, să se numească peste tot locul, un director artistic, și unul administrativ. Această dublare, n'ar însemna

o povară budgetară, dacă ții seamă de risipa, ori de nepriceperea ce se înregistrează mai peste tot. Fiecărui Teatru Național, să i se determine un sector, în cuprinsul căruia, trupa divizată în echipe, să întreprindă turnee obligatoriu. Decât să se svârle milioane, subvenționându-se trupe de cabotini, sumele acestea, bir vărsat de teatrele particulare, ori supte din budgetul cine știe căru departament, să se împartă direct Teatrelor Naționale. Pentru înlesnirea acestor turnee, județele ca și comunele din sectoarele respective, ar putea, foarte bine să înscrie regulat, o anumită sumă, în budgetul lor. O comisiune centrală, să fixeze anual repertoriul tuturor teatrelor subvenționate. O deosebită grijă trebuie să se pună la alcătuirea repertoriului pentru turnee. Vor intra în aceste repertorii capo d'opere din literatura dramatică universală, traduse în chip desăvârșit, precum și piese originale, care au dat dovadă atât prin șcenariu, cât și prin limba în care sunt scrise, că pot oricând vedea lumina rampei. Să nu se uite cumva, că Teatrul Național, dacă are menirea să încurajeze producțiunile originale apoi are și datoria să se ferească ca de foc, de anumite „experimente“, care pot fi primejdioase.

Cei ce au legături directe cu teatrele subvenționate, vor găsi oare răgaz să reflecteze asupra celor cuprinse în propunerile de față?

Ion Dongorozi.

Sufletul românesc la hotare.

În colțul plin de taină, de unde s'a revărsat un val de energie românească pentru a crea forma superioară, reprezentativă pentru un popor, de stat autonom, statul Moldovei — în colțul acela, făclieri sfioși au isbit în cremenea sufletului indiferent — și au aprins cu găteje cari 'i costă adânc și mult — o luminiță odihnitoare și sfâșietoare de întuneric.

Acolo n' „Satu-Mare“ teascul românesc împrăștie în căsuțe de târg aciuiat sub poale de munte, sau la vetre bătrânești de țară, „Icoane Maramureșene“ — revistă cu numele atât de plin de înțales pentru plaiurile pe cari vrea, pe cari trebuie să ni le înfățișeze în ce au ele mai caracteristic, și să le lumineze în toată frumoasa lor întindere.

Da, acolo la hotare, unde freamătă ura înabușită a dușmanului, acolo unde străinismul sub formele lui diverse bântue mai cu cerbicie, — acolo cristalul sufletului acestui neam cată să

fie smuls din mocirla cotidiană și banală a vieții de mamifer — și ridicat ca să-și împrăștie până 'n zări adânci, fășiile de armonie neprihănită și de lumină caldă.

Valul de lirism profund al unuia din cei mai dureroși și uriași cântăreți ai veacului al XIX-lea — Eminescu — să miște, să-i înlănțuie în undele cari răstrâng nuanțe românești, pe noii noștri conlocuitori. Nu prin ura, sau disprețul bicisnic — ci prin vraja armoniei lui Eminescu, originalitatea, humorul și plina de sănătate rostire a bunului Creangă, și vânăjoasa poezie în proză a lui Hogaș și Sadoveanu — să topim ghiața acestor noui frați întru ale vieții.

Înțeleagă 'și „Icoane Maramureșene“ rostul lor adânc; trezească sufletul celor cari odată ne-au dat Moldova sub formele 'i înalte; poarte parfumul graiului nostru în toată puritatea și limpezimea lui nespus de fermecătoare; smulgă note frumosului, într'un ceas bun și crească forțele celor cari cred în divinitatea buchii — și idealistii de acolo fie siguri că flori albe de recunoștință le vor fi aruncate din belșug.

Pentru aceasta — muncă cinstită și înaintea!
Sufletul românesc însămnă în răbojul amintirii încă o izbândă, la hotare: înfricoșătoarea izbândă contra întunericii!

București.

T. Ulmu.

Note.

In curând, băimărenii vor avea fericitul prilej să asculte pe distinsa pianistă Ilonka Glück, absolventă a Conservatorului de Muzică din Budapesta și profesoară la Conservatorul din Cluj. D-ra Glück va da un singur concert; repertoriul marilor muzicani-clasici și moderni. Cei competenți, remarcă la d-sa tehnică desăvârșită și pricepere în arta interpretării.

*

Turneul Teatrului Național Cluj. În orașul nostru un singur spectacol: *Scampolo*. Pușinul public — venit de acasă cu zâmbetul pe buze — a răsplătit cu aplauze pe interpreți: d-na *Jeana*

Popovici (artistă cu reale calități dramatice) și d-nii: *Mihăilescu-Brăila* și *Neamtzu-Ottonel*, două frumoase talente ale scenei clujene. Restul ansamblului: bine, bine, bine.

*

Turneul Ion Manolescu. Prima seară (29. XII. 1923) s'a reprezentat „Profesorul Klenow“ dramă în 3 acte de d-na *Karen Bramson*. Conflictul psihologic, prea ascuns pentru un public format numai din „intelectuali“ oameni cumsecade și cetățeni distinși, dar lipsiți de o cultură profundă. Interpretarea slabă, (excepție onorabilă: *Ion Manolescu*) a contribuit, în mare parte, la însucces.

A doua seară: „Moartea civilă“. Maestrul *Ion Manolescu* a subjugat spectatorul de la primul gest, schițat cu o simplitate caracteristică — de la primul cuvânt, smuls din adâncul unui suflet care suferă în adevăr, care nu interpretează rolul ci îl trăește pe deplin. E o mare taină să prinzi viața în cadrul unui decor de teatru, să faci o lume întreagă să plângă alături cu tine, să se cutremure.

Parteneră minunată: d-na *M. Vecera*.

Restul ansamblului: slab, slab, slab. O singură excepție: d-*I. Mihail*, în rolul „Pastorului“.

Credem că sătmărenii se vor mai bucura de cinstea să aplaude pe marele nostru *Ion Manolescu*. Nu ne îndoim, însă, că atunci va fi întâmpinat în mijlocul unui ansamblu desăvârșit.

*

Săptămânile trecute, mandolinistul *Simicel* a dat un singur concert în orașul nostru. Bucăți alese, executate inteligent. Sala goală...

*

Dorind a da cititorilor noștri toate datele necesare asupra mișcării culturale românești de pretutindeni, rugăm revistele literare ori de satiră, gazetele culturale sau de teatru, să trimită câte un exemplar — în schimb — redacției. Editurile din țară de asemeni sunt rugate să ne încredințeze volumele, spre recenzare. Unul din punctele programului nostru fiind lupta pentru răspândirea slovei românești, asigurăm ce le vom fi de un real folos.

Recenzii.

Cărți.

Ion Dongorozi: Cum s'o despărțit Tanti Veronica (Edit. „Scrisul Românesc” — Craiova.)

Prin darul de a povesti și pitorescul stilului (deși, uneori, nota dialectală e prea stăruitor urmărită) dl *Ion Dongorozi* se înrudește cu marii noștrii prozatori. Prețuim noutatea inspirației, notă originală în literatura românească și un îndemn bun pentru cei ce reduc viața în cadrul unui decor cu cer senin și lună plină. Suntem purtați prin intinericul unei lumi de desmoșteniți — chipuri de ceară ori făpturi istovite de păcatele tinereții, iubiri vinovate și pătimase — toate prinse cu ușurința caracteristică unui talent de o reală valoare, în obiectivul darului său de pricepere. Fiecare pagină e un fragment de viață, o icoană a mizeriei noastre sociale.

„*Niculăiță Cârnu*” (nuvela cu același nume) fură banii camarazilor din dormitor și „*o săptămână cât au ținut banii, nu s'o deslipit o minută de Rașela. Acolo mânca, acolo dormea, iar de se 'ntâmpla cumva să mai bată careva în geam, cu toată candela stinsă, Rașela striga necăjită: — Sunt ocupat mu ruog . . . am deja muștriu.*”

Alt copil, „*Fanache a lui Agapie*” (Tândărică Grafieru) e dat afară din școală, pentru că „*în clasa IV-a, cam la o lună de la deschidere, doi repetenți dintr'a doua, care-l pândiseră după umblătoare, l-au pârât directorului. Cei iscodiți de diriginte în cancelaria cea mare, au mărturisit pe șleau, că mai de mult avea el năravul ista.*” O copilărie plină de păcătoșenii, mocirloasă — care se refrânge mai târziu, dureros, în viața celor doi desmoșteniți. *Niculăiță Cârnu* dezertează din armată, ajunge să răsplătească cu fiere binele boerului Dumitrache Boldur Săndulescu iar mai târziu, moare ucis, ca un câine, în fruntea unei cete de răsvrățiți. Șcena revoltei e redată minunat. *Fanache a lui Agapie*, îmbătânit fără vreme, face trista constatare că fără rost i-a fost viața și zadarnic o mai trăește.

Tot un învins al vieții e și profesorul „*Zamfir Scoabă*” (Cum se destramă un vis). Luptă ani de-arândul să dureze vieții o temelie, înalță castele în sufletul său *strepezit de amărăciunile de tot soiul* și nutrește nădejdi frumoase pentru mai târziu. Dar, o vorbă sburată cu ușurință, o întâmplare de nimic și toate se prăbușesc, — se risipește rostul și bucuria unei vieți. *Zamfir „s'o tras tocma'n București . . . și-acolo o rămas până l-o dat gata offica.”* E omenesc, e adevăr.

Subiectul schiței „*Răfuială*” — la prima lectură, mai ales — pare nelogic pentru cei ce uită că omul nu trăește sub imperativul unor legi superlativ de estetică. Deseori, fantezia e mai reală

ca realitatea iar neprevăzutul — mai logic, mai plin de înțeles ca naturalul. Viața prezintă ciudățenii dureroase; vai de cel ce nu știe să lupte, să treacă peste piedicele ce-i răsar în cale. Un „nepregătit să lupte” e și „*Ilie*”. De teama dușmanului, se învoește ca „*de trei ori pe lună, în cele patru zile cât el lipsește de acasă, Tase o să-i țină pe față locul*” să se bucure de făptura Drinei, nevastă-sa. Amândoi sunt târați în vâltoare de împrejurări neprielnice, dar „*Tase era mulțumit c' avea și el acum muerea, iar Ilie că scăpase teafăr de primejdia ce'l pândea*” Povestea e reală, motivată — iar sfârșitul tragic (crima) o necesitate sufletească, o descătușare — pentru amândoi . . .

Duioasă schița „*Crăciunul Dumnealor*”. Pagina în care ni se descrie aventura amoroasă a lui Toto, plină de imagini plastice. Concentrată, de un dramatism puternic „1907”. Celalalte, în atmosfera volumului.

„*Didinel în rochiță albă cu trei volănașe plisate*, ne face impresia unui strop de rouă, picurat din geana unei nopți sărbătorești pe creștetul unui mărăcin sălbatic . . .

I. Slavici: Nuvele (vol III, edit. „Cartea Românească”).

Ani de-arândul, bătrânul scriitor și nedreptățitul de noi *I. Slavici* a fost un stâlp al literaturii noastre. Lucrările sale, desăvârșite ca stil și țesătură dramatică, sunt o icoană vie a vieții sbuciumate din satele ardeleni — viață pe care nuvelistul a trăit-o pe deplin. De la prima la ultima pagină, aceiași pană măiastră ne zugrăvește icoane și chipuri prinse în vârtejul furtunilor ce au petrecut zilele neguroase din Ardealul de eri.

Să dăm Cezarului ce este al său iar *scriitorului* *Ion Slavici* (pe om, suntem prea mici să'l judecăm noi) să-i închinăm cununa admirațiunii noastre. Din grămezile volumelor ce ne poartă pe cărările curentului nou în literatura românească, „*Nuvelele*” d-lui *I. Slavici* răsar ca un buchet de flori rare — cu mireasmă mângâitoare și petale de culoarea filelor ce dorm necercetate în hrisoavele bătrânești.

G. T. Niculescu-Varone; Note despre Artă (Bibl. „*Minerva*” No. 172).

În „bucăți scurte și fără pretenții de erudiție” autorul încearcă să ne înfățișeze artistul „în diversele sale faze de dezvoltare, de creațiune și de perfecție.” Pentru cei ce fac primii pași spre cultură, volumul d-lui *Varone* are un rost bine precizat: un ochi de geam, deschis — cu

gânduri frumoase — spre luminișul unei zile de primăvară.

*

Serafim Ionescu: Păcatul—Moș Crăciun (teatru popular, școlăresc și de familie. Edit. „Cartea Românească“.

Două piese teatrale, scrise în spiritul de priecere și pentru micii școlari, de pana unui sârguincios dascăl. Asupra rostu'ui lor educativ nu mai e nevoie să insistăm. În special „Moș Crăciun“ ar fi un punct de seamă în programele festivalurilor școlare de la noi.

*

Radu Pulbere (A. Nour): La moartea unui zeu. (Tip. Lupta—București).

Fără reclamă, cu sfiiciunea unui copil care simte pe umeri povara unor vremi protivnice frumosului, fratele A. Nour închină noua sa lucrare „Celor mulți“ . . . Este o împletitură senină de versuri, smulse din adâncul unui suflet de frate înțelept și închinat prinos pe mormântul unui zeu „sfielnic“.

„A fost un zeu nepriceput de nimeni —
La care se 'nchinau năpăstuiții.

Un zeu care cerea ca jertfă :

„Nu carne, nici tămăe și nici aur,
Ci lacrimi de răbdare și de trudă“

„A fost un zeu care strângea în juru-i
Nenumărata oaste fără nume
A fabricelor negre și a câmpiei —
Și-o învăța să rabde și să tacă . . .

Fratele A. Nour este unul din poeții-oameni care nu uită că dincolo de orizontul unei literaturi de paradă este lumea cu necazurile și bucuriile ei amare, cu surâsul mort pe buze de var și desnădejdea înfiptă în ochii stinși de muncă.

*

Const. Șoltuz: Jocuri școlare — (Editura Cartea Românească — București.) Harnicul și competentul institutor *Const. Șoltuz*, strânge în mănunchi — metodic și în lumina unor sănătoase principii pedagogice — jocurile copilăriei noastre. Ele dau farmec vieții micilor școlari și sunt „temelia puternică pe care se clădește viața de mai târziu“. Sunt cele mai bune educatoare psiho-fizice și pregătesc copilul pentru viața grea de mai târziu.

Manualul e alcătuit pe baza teoriei lui *Karl Groos* (exercițiul pregătit pentru viață) iar împărțirea funcțională a jocurilor s'a făcut după *dr. E. Claparede*.

Nu ne îndoim că dascălii constienți, pătrunși de rolul pe care-l au în educația vlăstarelor noastre, vor da toată atenția prinosului de muncă ce ni 'l prezintă autorul acestui manual de o reală valoare didactică.

V. Alexandri: Trei Convorbiri cu Napoleon III. („Biblioteca Școlii secundare“ No. 2. — Ploești).

Pentru tinerețea noastră școlărească, harnicul profesor și publicist *D. Munteanu-Râmnic*, a strâns laolaltă câteva din însemnările politice ale lui *V. Alexandri*, privitoare la convorbirile avute de bardul nostru național cu împăratul Napoleon III. — care, se știe — a fost un entuziast sprijinitor al unirii principatelor române. Ele pot servi ca lectură istorică la cursurile secundare de istorie națională.

*

T. T. Socolescu: Prin Ardeal. (Biblioteca „România Viitoare“ — Ploești). Broșura cuprinde notele de călătorie „ale unui arhitect“ prin satele ardeleni. Nu le socotim de prisos. Sunt scrise într'un stil limpede și ne zugrăvesc, mulțumitor, un colț din „Ardealul suferințelor de ieri“.

A apărut:

C. Ewald: Icoane din viața plantelor și animalelor. (Biblioteca „Minerva“ No. 120 — Editura „Cartea Românească“).

Banchetul sau Despre amor de Platon și *Banchetul*, de Xenofon, în românește de P. Mușoiu. Biblioteca *Revistei Ideei*, București.

H. Taine: Despre Natura Operei de Artă. Trad. de *M. Sadoveanu*. (Biblioteca „Minerva“ No. 70.)

Iuliu Vuia: Magii sau colinde pentru stea. Editura „Cartea Românească“.

Biblioteca „Cunoștințe Folositoare“:

I. Pașa: Planeta Marte (seria A, No. 15.);

Generalul Sc. Panaitescu: Dela Omer la Einstein (seria A, No. 16);

Prof. G. Udrișchi. Calul. (Seria B, No. 25). Editura „Cartea Românească“ București.

În curând:

Ion Dongorozi: „Filimon Hâncu“ (Editura „Cartea Românească“) „*La hotarul dobrogean*“ (Editura „Scrisul Românesc“).

Ambele volume, cuprind schițele și nuvelele presărate de cunoscutul scriitor craiovean, cu dărnicie, prin paginile revistelor noastre literare.

Reviste.

Năzuința (anul II No. 1—5 — Craiova.)

Cunoscuta revistă craioveană pășește pragul celui de-al doilea an cu colaborarea celor mai de seamă scriitori români.

Poeziile d-nei *Elena Farago* „reprezintă faza de perfectă maturitate a versului românesc“ Nuvelistul *Ion Dongorozi* ne dăruiește pagini de proză sănătoasă, scrise cu talent și într'un stil pitoresc. Remarcăm „*Filimon Hâncu*“ și

„Suflet ușurat.“ Așteptăm cu nerăbdare apariția romanului „Renunțare“ al d-lui *Al. P. Telega*. Fragmentele publicate sunt o frumoasă promisiune. Primul act din „Floare de mac“ puternica lucrare teatrală a d-lui *F. Aderca*, prezintă situațiuni dramatice și caractere prinse cu precizie în cadrul unei acțiuni concentrate. Cuvinte de laudă se cuvin și d-lui *B. Luca* pentru actul secund din „Vine Noaptea“ Piesa va apare, în curând, în editura „Cultura Națională“ și ne înfățișează, în icoane dureroase, sbuciuul unui savant medic care luptă să smulgă omenirea din ghiarele tuberculozei.

Din sumar, mai menționăm: „Insemnările unei studente“ de *George Silviu* — și studiul despre „Lirismul lui G. D'Annunzio“ Poeziile semnate: *A. Pop Marțian*, *Ilarie Voronca*, *Camil Baltazar*, *Const. Goran*, în armonie cu nota de superioară intelectualitate a „Năzuinței“.

Cronicele și recenziile: luminoase.

*

Omul Liber (anul I No. 4).

Apariția acestei reviste a fost un pas mai mult în lupta pentru renașterea noastră culturală. Alături de „Idea Europeană“, se închină adevăratei politici a lumii și descătușerii.

În continuare, ancheta privitoare la „Renașterea culturală a Europei“. Subliniem câteva rânduri din răspunsul marelui poet (*Le semail Sable*) și luptător spiritual *Banville d'Hostel*: un singur om a vestit creștinismul; un om a întemeiat islamismul — dar azi există o splendidă pleiadă care grăbește înfăptuirea triumfătoare a visurilor noastre de *pace și fraternitate!*

Puternic sentiment dramatic în poezia d-lui *George Silviu*: „Execuție.“

„Vor trage — și, căzând, tu vei țipa . . .

— Apoi tăcerea grea frângând grumajii

Cu crini de groază-ți va nflori obrazii . . .

O clipă, toate impietrite-or sta.

Laude d-lui *I. Peltz* pentru coloana „Stradă de război“. E o veche cunoștință a ceasurilor noastre de lectură și nutrim mari nădejdi — mai ales, astăzi, — când îl vedem pornit pe adevăratul drum al chemării sale literare.

Cunoscutul luptător pentru apropierea culturală româno-maghiară, poetul *Kereszturi Sándor* semnează un interesant articol: „Sănătatea fizică și evoluția spirituală.“ E un desăvârșit studiu de educație și merită luarea-aminte.

Cronicele obiective.

*

Gândirea. (Anul III. No. 7.)

Continuă, cu aceiași laudabilă stăruință, pe drumul pornit în cetatea Clujului, ca supliment al unui ziar politic, să ne servească proza și versurile acelorăși și mereu acelorăși colaboratori. Și, din acest punct de vedere, „Gândirea“ ne face impresia unei cetăți cu porțile ferecate. Același și mereu același cântec răsună prin uli-

țele pustii — frumos cântec, genial chiar — dar plictisitor de repetat și monoton. Soarele răsare frumos și e plin de farmec după o noapte de neguri și străzi cu felinare oarbe; binecuvântăm primăvara după gerul unei ierni aprige și cântăm aurul spicului de grâu, pentru că răsare minunat lanul în mijlocul verdelei din luncile arse de secetă ori cenușiul ogoarelor înțelenite.

Marele nostru *Niculae Iorga* întâmpină cititorul cu un erudit studiu asupra „Elementelor Culturii Românești“. Trasciem — pentru cei ce au fost scrise — următoarele: „Cultura“ e pentru foarte mulți ceea ce se capătă prin studii secundare sau la Universitate, rămânând așa, neschimbat, neprefăcut, neadăugit până la sfârșitul vieții. Căci doar „omul cult“ se desăvârșește prin căpătarea diplomei, dincolo de care nu mai e nici o revizuire și nici un adaus . . . De la înălțimea de unității pe care și-a câștigat-o și care-i îngăduie a privi cu dispreț pe incuți, între cari se găsesc atâția diletanți sânguincioși și atâția înțelepți din naștere, hrăniți cu cetiri continue și cu observații roditoare asupra vieții, el privește realitățile schimbătoare, din care nu e una care să nu cuprindă, fără ca el s'o știe, o nouă învățătură și să nu ceară încă o probă a celor știute“.

Literar, studiul semnat *Ion Darie* asupra unui poet cu adevărat: *G. Bacovia*. Publicarea mărgăritarelor cu cari a împodobit literatura noastră poetul „desnădejdlor provinciale“ reclamă o nouă ediție a volumului *Plumb*.

Ocolim poeziile d-lor *Lucian Blaga* și *Nichifor Crainic* cu grija ce-ți inspiră o mică podoabă de porcelan, prinsă brutal în cătușa unor degete aspre de muncă și mizerie.

Și așa mai departe . . .

*

Gheorghe Lazăr (anul I No 1 — Brașov.)

Noua revistă apare „ca un omagiu adus memoriei și pildei dată de marele dascăl *Gheorghe Lazăr*“ și se nădăduște că nu „i se va lua numele în deșert.“ Cunoaștem pe harnicul ei conducător și ne place să credem că așa va fi. Exceptând articolele omagiale, scrise de literați de seamă ca *G. Popa* — *Lisseanu*, *N. Iorga*, *Ovid Densusianu*, etc. — remarcăm poezia „Fii pă-mântului“ a cunoscutului poet *C. Karnabatt*:

„Noi te-am sfințit, pământ, sub slăvire de soare,
Prin munci de uriași, prin mari dureri de rob,
Căci fiecare spic, căci fiecare bob,
Dospit a fost cu lacrimi și râuri de sudoare . . .“

Minunat traduce d-l *D. Nanu* celebra poezie „Omul“ a lui *Edwin Marcham*:

„În van zidim orașe, pustiu e viitorul
Când sufletu-i pustiu,
„Nu poți zidi o lume, când însuși ziditorul
N'a pus în ce zidește, tot sufletul său viu.“

Bine face poetul *Karnabatt* că ne aduce aminte de figura unui „uitat și nedreptățit“: *Al. Antimireanu*. Notele despre instituțiile noastre culturale, cu rost scrise.

România Viitoare (anul IV. No. 7.)

Profesorul *Munteanu-Râmnic* se ridică — cu drept cuvânt — împotriva literaturii și publicisticii de tarabă. Vitrinele și chioșcurile de ziare sunt împovărate cu publicațiuni pornografice. Tineretul, nu mai poate avea la îndemână o carte sau revistă, scrise în lumina unor principii sănatoase de educație, căci rotativele svărlă zilnic, pe piață, această „literatură de tarabă“. Noi îndrăsnim să credem că vina cea mare nu o au directorii sau editorii unor asemenea publicațiuni, ci *publicul*, care cumpără și citește, care incurajează această negustorie bănoasă. Mai înainte de a porni campanie contra „Tiribombel“ și a altor reviste de asemenea natură, să începem lupta pentru asanarea morală a publicului românesc.

Două poezii frumoase: „Lied“ de *George Voevidca* și „De ce nu ești cu mine“ de *Sandru Teleajen*. Insemnate note de călătorie prin Ardeal și Polonia, datorite dd. *T. T. Socolescu* și *Magda D. Nicolescu*.

„Suplimentul bibliografic“ al revistei e scris cu multă luare aminte. Totuși, tânărul Ionescu e greșit când spune că titlul „Șarlatanie și Imbecilitate“ (mai ales când articolul cu acest titlu se referă la „poezia nouă“ pe care — de multe ori — o nesocotim pentrucă nu-i putem pătrunde frumusețile) este . . . sugestiv. Domnul Gr. Veja, care a fost în stare să aducă — prin titlul mai sus amintit — o jicnire scriitorilor care n'au altă vină decât aceia că luptă să tragă o brazdă nouă pe ogorul literaturii noastre — să învețe, mai întâi, să lege două versuri cumsecade iar grija „salvării noastre literare“ s'o lase pe seama altora, mult mai în măsură ca d-sa. Tot pe tânărul Ionescu îl rugăm să nu mai întrebuințeze — în viitoarele recenzii — cuvinte ca: reviriment, savurăm, infatigabile, frapat și altele. Ce fel de scris literar e acesta: „Ne bucură faptul că se găsesc *unii* să aibe (!) curajul de a lupta contra unor periculoși uzurpatori (ce spui, domnule Ionescu!) ai *unei* conștiințioase“ etc.

Nădăjduim că în numerile ce vor urma vom fi scutiți de asemenea „fatigabile revirimente“ de stil.

*

Albina (an. XXII No 37—38).

Scrisă pentru și în înțelesul poporului, „Albina“ umple un gol în publicistica românească. Aducem laude sincere celor ce au știut, așa frumos, să continue opera începută — prin această revistă — de Spiru Haret.

*

Lamura (an IV. No 12).

Numărul pe Septembrie (căci pe lunile următoare nu ni s'a mai făcut cinstea schimbului) e închinat — prin articolul de fond — memoriei lui Gh. Lazăr.

Renunțăm la o recenzie amănunțită, din motive lesne de înțeles.

Foaia Tinerimii (an. VII. No. 19.)

Din sumarul numărului primit, subliniem articolul: *Cum se poate distruge o literatură*, de cunoscutul profesor și publicist *Paul I. Papadopol* — și poezia „Pastel Industrial“ semnată *Stelian Delacâmpina*.

Cronicele scrise cu mult simț de tânărul *Const. C. Cristea*, o nădejde senină a literaturii noastre de mâine.

*

„Salonul“ este titlul unei frumoase poezii, publicată de d-l *Nikita Macedonski* în „Universul Literar“ și închinată memoriei tatălui său, marele maestru *Alex. Macedonski*.

Când m'am întors atunci acasă era serată literară. Salonul era'n sărbătoare și'n fund, frumos și inspirat Poetul ce s'a stins; Oreste cânta un vis de primăvară. Din candelabrele aprinse lumina răspânda treptat, Un praf de aur; și cel cărui atâți poeți i-au zis maestre, Cu nesfârșita-i bunătate zâmbea; iar luna prin ferestre Zâmbea de-asemeni Poeziei, ce i se'nchină 'ntotdeauna. Că iar și-a regăsit salonul iluminat zâmbea și luna; Că iar și-a regăsit poezii perduți pe-al versului avânt. Ii corona pe fiecare cu razele-i nemuritoare. . . . Și versurile, valuri, valuri sunau, cuvânt după cuvânt; În ritmul lor părea salonul că părăsește-acest pământ; Răsunător de armonie, într'o lumină orbitoare, Romantică lumina lunei îl insoțea pe-al lumei val Ca pe-o corabie din care răsună cânturi inspirate; El se ducea cu toți poezii către visatul ideal, Trecea prin valurile vieții și se pierdea'n Eternitate.

Pentru cei ce numai o clipă au gustat farmecul frumoaselor serate literare din salonul lui *Alex. Macedonski*; pentru cei ce astăzi sunt „cineva“ în mișcarea noastră literară sau pentru tinerii cari au avut durerosul noroc să petreacă zilele de amărăciune din ultimii ani de viață ai maestrului, poezia „Salonul“ este prilejul unor triste și totuși luminoase aduceri aminte.

Pretul 6 Lei.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Domnului
